

HELSINKI, SIPOO JA VANTAA

ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

7.11.2018

Östersundom-toimikunnan lausunto Uusimaa-kaava 2050 luonnoksesta

Taustaa

Uudenmaan liitto pyytää Östersundom-toimikunnan lausuntoa Uusimaa-kaavan 2050 luonnoksesta 30.11 mennessä. Luonnoksen kaava-aineistoon kuuluvat:

- Seutujen kaavojen luonnokset esitettynä yhdellä kaavakartalla
- Merkinnät ja määräykset sekä oikeusvaikutteinen liitekartta
- Kaavaselostus ja sen liitekartat
- Uudenmaan rakennesuunnitelma
- Uusimaa-kaavan taustaselvitykset

Uusimaa-kaavan 2050 luonnoksessa Östersundomin rakentamisalueet on osoitettu uutena raideliikenteeseen tukeutuvana taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeenä. Sakarinmäkeen on osoitettu kaupan alue sekä keskustatoimintojen alue, keskus.

Östersundomin alueita koskeva 2. vaiheen maakuntakaava hyväksyttiin maakuntavaltuustossa 12.6.2018. Kaavasta on valitettu Helsingin hallinto-oikeuteen. Uusimaa-kaava 2050 tulee voimaan tullessaan korvaamaan Östersundomin alueen 2. vaihemaakuntakaavan.

Lausunto

Östersundomin alueelle valmisteilla oleva Helsingin, Vantaan ja Sipoon yhteinen yleiskaava on edennyt hyväksymiskäsittelyyn syksyllä 2018. Maakuntakaavoituksen ja yhteisen yleiskaavan keskeinen tavoite on yhteinen: itäisen, metroon perustuvan kasvusuunnan avaaminen Helsingin seudulle. Östersundom mahdollistaa mittavan osan seudun asuntotuotannosta seuraavan 50 vuoden tähtäimellä sekä merkittävän määrän uutta elinkeinotoimintaa.

Östersundomin alueen 2. vaihemaakuntakaavaa on valmisteltu hyvässä yhteistyössä rinnan Östersundomin yleiskaavan kanssa, ja kaavaratkaisut vastaavat pääosin toisiaan.

Uusimaa-kaava 2050 luonnoksen ratkaisu poikkeaa joiltain osin Östersundomin 2. vaihemaakuntakaavan ratkaisusta. Näitä ovat mm. taajama-alueiden rajaukset, työpaikka-alueiden merkintätapa sekä seututien esittämistapa ja sijainti.

Virkistysalueet ja taajama-alueet

Maakuntakaavaluonnoksessa virkistysalueiden rajat on osoitettu yhdenmukaisina voimassa olevien maakuntakaavojen rajojen kanssa. Östersundomin osalta luonnoksessa on esitetty Östersundomin hyväksytyt maakuntakaavan virkistysalueet.

Östersundom-toimikunta esittää, että maakuntakaavan virkistysalueet Länsisalmen ympärillä sekä Länsisalmen taajama-alueen rajaukset muutetaan Östersundomin yleiskaavan mukaisiksi. Yleiskaavassa on esitetty alueen kaupunki- ja viherrakenne tavoitevuonna 2060, Östersundomin maakuntakaavan tavoitevuoden ollessa 2035. Länsisalmen viheraluekokonaisuutta on tarkoitus kehittää siten, että päävihersormi ja samalla ekologinen yhteys sijoittuvat Uusimaa 2050 tavoitevuoteen mennessä laajempaan kokonaisuuteen Länsisalmen taajamarakenteen länsi- ja pohjoispuolelle. Westerkullan kulttuurimaisema-alue ja Siipoonkorven ja Mustavuoren välinen metsäinen yhteys yhdistyvät laajaksi viheraluekokonaisuudeksi, muodostaen seudullisesti merkittävän vihersormen. Länsisalmen taajamarakenne tulee sijoittaa etäämmälle Kehä III:sta, tiiviimmin Östersundomin kaupunkirakenteen yhteyteen.

Maakuntakaavaluonnoksessa taajama-alueiden rajaukset poikkeavat paikoin Östersundomin maakuntakaavasta. Östersundomin maakuntakaavan ja yleiskaavan rakentamisalueita on esitetty osin valkoisena Östersundomiin suunnitellun metroaseman eteläpuolella, Landbon ja Puroniityn alueiden pohjoisosissa sekä Kehä III:n länsipuolella. Näiltä osin Östersundom-toimikunta katsoo, että taajama-alueiden rajaukset tulisi osoittaa Östersundomin maakuntakaavan ja yleiskaavan mukaisesti.

HELSINKI, SIPOO JA VANTAA

ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

7.11.2018

Östersundomin rakentamisalueet on osoitettu merkinnällä ”Uusi raide-liikenteeseen tukeutuva taajamatoimintojen kehittämisvyöhyke”. Sitä koskee määräys: ”Vyöhykkeen toteuttaminen voi alkaa jo ennen, kuin alueella on asema. Poikkeuksena ovat Etelä-Nummelan, Histan, Lempolan ja Östersundomin alueet, joiden toteuttaminen tulee kytkeä uuden raideliikenneyhteyden ja aseman sitovaan toteuttamispäätökseen. Vyöhykkeen toteuttamisen aikana ennen aseman rakentamista on huolehdittava riittävän palvelutason joukkoliikenteen järjestämisestä alueelle.”

Östersundom-toimikunta esittää määräyksen muuttamista selkeämpään muotoon: ”Vyöhykkeen toteuttaminen voi alkaa jo ennen, kuin alueella on asema. Etelä-Nummelan, Histan, Lempolan ja Östersundomin alueiden toteuttaminen tulee kytkeä uuden raideliikenneyhteyden ja aseman sitovaan toteuttamispäätökseen. Vyöhykkeen toteuttamisen aikana ennen aseman rakentamista on huolehdittava riittävän palvelutason joukkoliikenteen järjestämisestä alueelle.”

Östersundomin elinkeinotoiminnan alueet

Östersundomin yhteisessä yleiskaavassa ja Östersundomin alueen 2. vaihemaakuntakaavassa on osoitettu erilliset yhdyskuntateknisen huollon tai elinkeinotoiminnan alueet (työpaikka-alueet) Kehä III varteen Vantaan Långmossebergeniin/Ojankoon, Porvoonväylän varteen Norrbergetiin sekä Itäväylän ja Kehä III:n liittymän eteläpuolelle Länsisalmeen. Näiden alueiden toteuttamista ei ole kyseisissä kaavoissa kytetty metroyhteyden toteuttamispäätökseen, sillä niiden toiminta ei perustu metroon. Uusimaa 2050 luonnoksessa Långmossebergenin ja Norrbergetin alueet on osoitettu raideliikenteeseen tukeutuvina taajamatoimintojen alueina ja Länsisalmen elinkeinotoiminnan alue on ilman merkintää valkoisena.

Selostuksen kuvassa 22 on esitetty työpaikka-alueet, teollisuusalueet ja logistiikka-alueet voimassa olevissa maakuntakaavoissa. Kuvassa ei näin ollen ole esitetty hyväksytyn Östersundomin 2. vaihemaakuntakaavan varauksia.

Östersundom-toimikunta katsoo, että Östersundomin yleiskaavassa ja Östersundomin alueen maakuntakaavassa esitetyt työpaikka-alueet ja yhdyskuntateknisen huollon alueet tulee mahdollistaa Uusimaa-kaavassa 2050. Alueet tulee voida toteuttaa raideyhteyden (metron) ja siihen liittyvien asemien toteuttamispäätöksen ajankohdasta riippumatta. Uusimaa-kaavassa tulisi tältä osin muuttaa alueiden merkintää tai määräyksiä. Norrbergetin elinkeinotoiminnan alue tulee merkitä tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalueeksi kohdemerkinnällä, kuten muut taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeiden ulkopuolella sijaitsevat laajat tuotannon ja logistiikkatoimintojen kehittämisalueet. Vantaan olemassa olevat työpaikka-alueet tulee esittää taajama-alueena.

Liikenne

Maakuntakaavaluonnoksessa nykyinen Uusi Porvoontie on osoitettu maakunnallisen tien merkinnällä. Östersundomin maakuntakaavassa tie on merkitty seututiekseksi, sen sijainti on pohjoisempana ja se on sijainniltaan ohjeellinen. Yleiskaavassa merkintää vastaa seudullisen tieyhteyden osana toimiva pääkatu, joka on linjattu nykyisen Uuden Porvoontien pohjoispuolelle. Seudullinen tieyhteys on tarkoitus toteuttaa katuna ja osana tiivistä kaupunkiympäristöä. Maakunnallisen tien määräykset rajoittavat tarpeettomasti toimivan kaupunkiympäristön toteutumismahdollisuuksia.

Östersundon-toimikunta katsoo, että tie on merkittävä kuten Östersundomin maakuntakaavassa, jossa se on merkitty seututiekseksi, sen sijainti on pohjoisempana ja se on sijainniltaan ohjeellinen.

Toimikunta huomauttaa, että Uusimaa-kaavassa on huomioitava poikittaisten joukkoliikennekäytävien osalta myös Kehä III:n suuntaisen busiliikenteen tarve (liitekartta L2). Lisäksi on huomioitava Östersundomin maakuntakaavaan merkitty liikenteen yhteystarve Sipoon Majvikista Söderkullan suuntaan, joka on suunniteltava ensisijaisesti joukkoliikenneyhteytenä.

Viheryhteystarpeet

Maakuntakaavaluonnoksessa on osoitettu Uuden Porvoontien suuntainen viheryhteystarve taajamarakenteen läpi. Viheryhteystarpeiden merkintää koskee määräys: ”Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava, että merkinnällä osoitettu yhteystarve säilyy tai toteutuu tavalla, joka turvaa lajiston liikkumismahdollisuudet, virkistys- ja ulkoilumahdollisuudet sekä ylläpitää maisema- ja luontoarvoja. Viheryhteyden tarkkaa sijaintia ratkaistaessa on selvítettävä, että yhteydellä on edellytykset toimia osana laajempaa ekologista ja virkistyksellistä verkostoa.”

Östersundomin yleiskaavassa Sakarinmäen ja Majvikin metroasemien ympäristöt on osoitettu tiiviisti rakennettaviksi alueiksi, ja ne muodostavat Östersundomin kokonaisuudessa tärkeän merellisen kaupunginosan. Alueelle on esitetty virkistysyhteystarve ja seudullinen rantaraitti, jonka tavoitteena on olla urbaani ja merellinen virkistysreitti.

Yleiskaavassa alueelle ei ole esitetty ekologista yhteyttä, koska tiiviisti rakennettavassa kaupunkiympäristössä lajiston liikkumismahdollisuudet ja yhteyden toimivuus osana ekologista verkosta ovat rajalliset. Yleiskaavan viherrakenne ja kaavaan merkityt ekologist yhteydet perustuvat mm. luontovaikutusten arviointiin ja ekologisten verkoston tarkasteluun. Yleiskaavan tavoitteellinen viher- ja virkistysverkosto on esitetty kaavaselostuksen liitekartalla 5c. Yleiskaavassa on esitetty ekologisten verkoston toimivuuden kannalta keskeiset ekologist yhteydet.

Östersundom-toimikunta katsoo, että maakuntakaavan viheryhteystarve-merkinnän mahdollisesta tulkinnanvapaudesta huolimatta tulisi merkintä jättää pois Uuden Porvoontien suuntaiselta osuudelta.

Suojelualueet

Maakuntakaavaluonnoksessa on esitetty Östersundomiin yksi uusi luonnonsuojelualue (nro 929, Immersbackan läntinen metsä). Uusi luonnonsuojelualue sijoittuu pääosin yleiskaavan virkistysalueelle, mut-

HELSINKI, SIPOO JA VANTAA

ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

7.11.2018

ta osin myös rakentamisalueelle. Alue sijoittuu kuntien rajalle Helsingin ja Sipoon alueelle. Alue ei sisälly Helsingin luonnonsuojeluohjelmaan.

Östersundom-toimikunta huomauttaa, että luonnonsuojelualueesta tulee neuvotella Helsingin ja Sipoon kanssa.

Tekninen huolto

Maakuntakaavaluonnoksessa Östersundomin jätevedenpuhdistamo on osoitettu ET-kohdemerkinnällä Porvoonväylän pohjoispuolelle. Östersundomin yhteisessä yleiskaavassa ja Östersundomin alueen maakuntakaavassa jätevedenpuhdistamo on osoitettu kallioalueelle, joka sijoittuu sekä Porvoonväylän pohjois- että eteläpuolelle. Puhdistamon sijainti ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa vaikutusarviointien ja teknis-taloudellisten selvitysten perusteella.

Östersundom-toimikunta katsoo, että maakuntakaavan tulee mahdollistaa jätevedenpuhdistamon tarkoituksenmukainen sijainti ja sijaintivaihtoehtojen tarkastelu tarkemmassa suunnittelussa.

Maakuntakaavaluonnoksessa on osoitettu viivamerkinnällä runkovesijohto Helsingistä Porvooseen, ja sitä koskee MRL 33 § mukainen rakentamisrajoitus. Runkovesijohdon suunnittelu on käynnissä. Vaihtoehtoisia sijainteja johdolle on useita, mukaan lukien meren kautta kulkeva linjaus. Östersundomin yhteisessä yleiskaavassa Helsinki-Porvoo siirtovesijohto on osoitettu yhteystarvemerkinällä.

Östersundom-toimikunta katsoo, että maakuntakaavassa johto tulisi merkitä siirtovesijohdon yhteystarve-merkinnällä. Lisäksi toimikunta huomauttaa, että maakuntakaavaluonnoksessa ei ole osoitettu Östersundomin jätevedenpuhdistamon tulo- ja purkutunneleita.

Maa-ainesten otto- ja käsittelyalue

Östersundomin yleiskaavassa osoitettu Hältingbergetin maa-aineksen otto- ja käsittelyalue sijoittuu osin maakuntakaavaluonnoksen virkistys-

alueelle ja osin taajama-alueelle. Östersundomin maakuntakaavassa merkintää vastaa kohdemerkintä EJ3.

Östersundom-toimikunta huomauttaa, että maakuntakaavaratkaisun tulee olla sellainen, että se mahdollistaa kyseisen toiminnan.

Yhteenveto

Yleisenä huomiona Östersundom-toimikunta toteaa, että maakuntakaavoituksen tavoitteena tulee olla Helsingin seudun kaupunkirakenteen tasapainoinen kehitys nykyistä selkeämmin myös idän suuntaan.

Maakuntakaavassa esitettävien aluevarausmerkintöjen rajaukset on hyvä osoittaa periaatetasolla. Alueiden yksityiskohtaisempi maankäyttö tulee jättää ratkaistavaksi tarkemman tason kaavoissa. Samalla kun maakuntakaavamerkintöjen määrää on karsittu, tulisi niiden olla sallivampia alueelle suunniteltujen toimintojen suhteen (esimerkiksi työpaikka- ja teollisuusalueet ja maa-ainesten otto).

Yhteenveto aihealueittain:

- Ottaen huomioon Östersundomin maakuntakaavan (2035) ja Uusimaa 2050-kaavan eri tavoitevuodet tulee virkistysalueet Länsisalmen ympärillä sekä Länsisalmen taajama-alueen rajaukset muuttaa Östersundomin yleiskaavan mukaisiksi.
- Muilta osin taajama-alueet tulee osoittaa kuten Östersundomin maakuntakaavassa, eikä niitä tule pienentää.
- Uuden raideliikenteeseen tukeutuvan taajamatoimintojen kehittämisvyöhykkeen määräystä tulee selkeyttää.
- Östersundomin yleiskaavassa ja Östersundomin alueen maakuntakaavassa esitetyt työpaikka-alueet ja yhdyskuntateknisen huollon alueet tulee voida toteuttaa raideyhteyden (metron) ja siihen liittyvien asemien toteuttamispäätöksen ajankohdasta riippumatta. Uusimaa-kaavassa tulisi tältä osin muuttaa alueiden merkintää tai määräyksiä.
- Östersundomin alueelle osoitetun maakunnallisen tien sijasta tulee seudullinen yhteys osoittaa kuten Östersundomin maakunta-

HELSINKI, SIPOO JA VANTAA

ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

7.11.2018

kaavassa, jossa se on merkitty seututieksi, sen sijainti on pohjoisempana ja se on sijainniltaan ohjeellinen.

- Viheryhteystarve-merkintä tulee jättää pois Uuden Porvoontien suuntaiselta osuudelta.
- Uudesta luonnonsuojelualueesta tulee neuvotella Helsingin ja Sipoon kanssa.
- Maakuntakaavan tulee mahdollistaa jätevedenpuhdistamon tarkoituksenmukainen sijoittuminen tarkemman suunnittelun perusteella.
- Helsinki-Porvoo siirtovesijohto tulisi osoittaa yhteystarvemerkinällä.
- Maakuntakaavaratkaisun tulee mahdollistaa maa-aineksen otto- ja käsittelyalue Hältinbergetiin.

ÖSTERSUNDOM-TOIMIKUNTA

Mikko Aho
toimikunnan puheenjohtaja

Kristina Montell
toimikunnan pöytäkirjanpitäjä